

**KLAIPĖDOS
VALSTYBINĖ
KOLEGIJA**

**VERSLUMO UGDYMO IMITACINĖSE BENDROVĖSE
EFEKTYVUMO DIDINIMAS, TAIKANT INTEGRUOTŲ DALYKŲ DĖSTYMO BEI
BLENDED – LEARNING METODUS**

TYRIMO UŽSAKOVAS: LIBA

TYRIMO VYKDYTOJAS: KLAIPĖDOS VALSTYBINĖ KOLEGIJA

TYRIMO PARTNERIS: VILNIAUS KOLEGIJOS SIMULITH CENTRAS

TYRIMO GRUPĖ:

Grupės vadovė A. Stonienė, KVK Verslo fakulteto lektorė

Darbo grupė:

- 1. R. Bačiulytė – Simulith centro vedėja, Vilniaus kolegijos lektorė**
- 2. A. Pancerovienė – Verslo fakulteto dekanė**
- 3. V. Žvinienė – KVK Verslo fakulteto lektorė**

KLAIPĖDA, 2021

TURINYS

1. ĮVADAS.....	3
2. INTEGRUOTŲ DALYKŲ DĖSTYMO BEI BLENDED – LEARNING METODŲ TEORINIAI MODELIAI.....	6
3. TYRIMO REZULTATAI.....	11
3.1. TYRIMO METODIKA.....	11
3.2. DEMOGRAFINĖS TYRIMO DALYVIŲ CHARAKTERISTIKOS.....	ERROR!
BOOKMARK NOT DEFINED.....	12
3.3. INTEGRUOTŲ DALYKŲ DĖSTYMO BEI BLENDED – LEARNING METODŲ TAIKYMO GALIMYBĖS UGDANT VERSLUMĄ IMITACINĖSE BENDROVĖSE.....	17
IŠVADOS.....	25
ABSTRACT.....	27
LITERATŪRA.....	29

Priedai

1 priedas. Klausimynas

1. ĮVADAS

Visuomenėje vyrauja tendencijos, jog pradėti savo verslą, ar kilti karjeros laiptais – labai sunku ir rizikinga. Taip yra dėl ekonominio nestabilumo (ypač pandemijos sąlygomis), tačiau didžiausia problema, žmonių nesugebėjimas tobulėti, prisiimti atsakomybę, bei neturėjimas tinkamų žinių. Jauno žmogaus profesiniame kryptingume svarbiausia yra teorines žinias pritaikyti praktikoje, tačiau kur atrasti tokią vietą, dar nepatyrusiam, bet ambicingam žmogui. Norint paskatinti verslininkystę ir profesijų praktinių įgūdžių stiprinimą, Lietuvoje buvo įkurtos imitacinės bendrovės (toliau tekste IB), kurias kuruoja Lietuvos imitacinių bendrovių asociacija (toliau LIBA) kartu su „Simulith“ centru.

Profesinio orientavimo pradininkas F. Personas suformulavo tris pagrindinius sėkmingo profesijos pasirinkimo principus: geras savęs pažinimas, profesijų pasaulio išmanymas, šių žinių tarpusavio derinimas. Visi šie principai puikiai atitinka IB veiklą, kuri yra puikiausias žingsnis jaunam žmogui pradėdant savo karjerą.

Imitacinė bendrovė (iki 2016 metų vadinta Verslo praktinio mokymo firma arba VPM firma) – įvairiose institucijose verslo mokymo tikslais nuolat veikianti bendrovė, veiklą vykdanči uždarame imitacinių bendrovių pasauliniame tinkle. Ši bendrovė yra praktinio mokymo priemonė ir vieta jos praktikantams dirbti ir mokytis. Jai vadovaujama kaip tikrai verslo įmonei su realia jos verslo vystymo tvarka, produktais ir paslaugomis, naudojant visus dokumentus, procedūras ir programas, kurių reikia norint valdyti verslą, laikantis nacionalinių ekonomikos taisyklių ir teisės aktų, tačiau nenaudojant realių pinigų ir prekių. Taip lavinami įgūdžiai, kuriuos turėdami praktikantai įgyja daugiau galimybių įsidarbinti. IB gali būti suformuota beveik visų rūšių verslui plėtoti: nuo didmeninės iki mažmeninės prekybos, paslaugų teikimo, įvairių produktų rinkodaros ir gamybos. Yra daug įvairiose srityse veikiančių pavyzdžių: informacinių technologijų ir elektronikos, bankininkystės ir mados, reklamos ir turizmo, amatų ir t. t. srityse. Daugeliu atvejų jos taikosi prie vietos rinkos poreikių ir ieško realių verslo rėmėjų arba partnerinių įmonių. IB tikslas – suteikti praktikantams verslo žinių, formuoti ir įtvirtinti verslo įgūdžius, sudarant sąlygas teorines žinias taikyti praktiškai, prekiaujant tarpusavyje per Simulith tinklą Lietuvoje (vienija apie 34 bendrovių) ir EUROOPEN - PEN International asociaciją visame pasaulyje (vienija apie 7200 bendrovių). „Simulith“ centras yra vienintelis, unikalus imitacinių bendrovių centras Lietuvoje, koordinuojantis imitacinių bendrovių veiklą visos IB yra puiki galimybė išbandyti save imitacinėje įmonėje ir sužinoti kaip jos veikia, nes tai yra tikra įmonė. Atliekant praktiką tokioje bendrovėje studentams yra puiki galimybė išbandyti tikrą verslą, įvertinti individualų ir komandinį darbą.

IB praktikantai yra studentai, mokiniai ar suaugusieji, siekiantys įgyti ir (ar) tobulinti praktinius verslumo, socialinius, techninius ir profesinius įgūdžius.

IB vadovas – tai pedagogas, kuris vadovauja IB. Dažniausiai Lietuvos IB dirba vienas vadovas, konsultuojantis praktikantus visų verslo procedūrų klausimais. IB vadovas susiduria su daugybe specifinių reikalavimų, nes užduotis ir problemas tiek vadovams, tiek praktikantams pateikia labai įvairi Lietuvos bei tarptautinė verslo praktinio mokymo firmų rinka (IB tiekėjai ir klientai), verslo praktinio mokymo firmų centras, socialiniai partneriai, netgi EUROOPEN - PEN International asociacija, apibrėžusi IB tinklui vienodus tarptautinius IB kokybės standartus, programinės įrangos paketus ir kitas paslaugas. IB rinka yra dinamiška, tad ir gaunamos užduotys bei problemos nuolat keičiasi. Todėl ir IB vadovo vaidmuo yra įvairialypis ir dažnai apibūdinamas kaip konsultanto, patarėjo, instruktoriaus, eksperto, režisieriaus, repetitoriaus ar organizatoriaus.

Socialinis partneris arba verslo partneris, tai realiai veikianti įmonė vykdanči tą pačią arba panašią veiklą, kaip ir IB, pagal galimybes teikianti paramą IB, dalindamasi darbo patirtimi, patardama ir konsultuodama, suteikdama realių verslo procesų medžiagą ir dokumentus, prekių pavyzdžius, finansinę paramą IB praktikantams ir vadovams.

LIBA asociacijos veikla apima daug dalyvių, turinčių skirtingos patirties ir susiduriančių su įvairiomis problemomis. Taigi, IB veiklos galimybių tyrimas realaus verslo kontekste suteiktų galimybę pasidalinti turima patirtimi ir sukurtų prielaidas bendradarbiavimo plėtrai.

Tyrimo problema - Integruotas bei mišrus ugdymas, sudaro galimybes pasireikšti intelekto daugialypiškumui, kartu sukuria prielaidas visiems dalykams tapti jungiamąja ugdymo grandimi. Lietuvos imitacinių bendrovių asociacija išvelgia, kad pagrindinė tokio ugdymo grandis galėtų būti Lietuvoje veikiančios imitacinės bendrovės, tačiau nėra įvertinta, kokios didaktinės priemonės ir mokymo/si strategijos šioje veikloje galėtų būti taikomos dažniausiai ir yra priimtinausios.

Tyrimas buvo vykdomas Asociacijos LIBA užsakymu. Asociacija LIBA – ne pelno siekianti organizacija, vienijanti Lietuvos institucijas, kuriose veikia imitacinės bendrovės, imitacinių bendrovių vadovus, koordinatorius, pedagogus, praktikantus, dirbančius ar dirbusius jose, kitus fizinius bei juridinius asmenis, vykdančius asociacijos veiklą ir (ar) pritariančius jai.

LIBOS tikslas – suburti Lietuvos Respublikoje veikiančias institucijas, kuriose veikia imitacinės bendrovės, šių bendrovių vadovus, pedagogus ir praktikantus, dirbančius ar dirbusius jose, rėmėjus ir socialinius partnerius, kitus fizinius bei juridinius asmenis siekiant:

- tobulinti IB modelį pagal tikslinių grupių (praktikantų, pedagogų ar kitų) poreikius;
- skatinti kiekybinę ir kokybinę IB tinklo plėtrą Lietuvoje;
- atviros, sąžiningos, vieningos, atsakingos, pagarbios ir abipusiai naudingos Lietuvos Asociacijos narių ir visų suinteresuotų organizacijų partnerystės.

Tyrimo tikslas – Atskleisti verslumo ugdymo imitacinėse bendrovėse efektyvumo didinimo galimybes, taikant integruotų dalykų dėstymo bei Blended – learning metodus.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti integruotų dalykų dėstymo bei Blended – learning metodų teorinius modelius.
2. Nustatyti dalykų integravimo galimybes į IB veiklą.
3. Įvertinti integruoto mokymo bei Blended – learning metodų taikymo privalumus IB veikloje.
4. Nustatyti, kaip integruotų dalykų dėstymas bei Blended – learning metodo taikymas padidintų verslumo ugdymo efektyvumą IB.

Tyrimo metodai: Analitinė mokslinės literatūros analizė, kiekybinė reprezentatyvi apklausa raštu, statistinė duomenų analizė.

2. INTEGRUOTŲ DALYKŲ DĖSTYMO BEI BLENDED – LEARNING METODŲ TEORINIAI MODELIAI

Ugdymo turinio integravimas tampa vis svarbesniu reiškiniu šiandieniniame švietimo sistemos kaitos procese. Integruotas ugdymas yra prasmingas, kuomet mokomieji dalykai integruojami atsižvelgiant į daugialypę intelekto struktūrą ir dalykų tarpusavio integralumą. Integruotas ugdymas, sudarantis galimybes pasireikšti intelekto daugialypiškumui kartu sukuria prielaidas visiems dalykams tapti jungiamąja ugdymo grandimi. Jis įkūnija tokias vertybes, kaip kritiškas mąstymas, intelektualinė branda, mokinių ir mokytojų bendradarbiavimas. Integruotas ugdymas leidžia matyti disciplinų ribas, ryšius tarp jų, vadinasi, sudaro prielaidas įvertinti savo kompetencijos ribas ir rasti būdus turimam žinių lygiui praplėsti (O. Junevičienė 2011).

Dabartinis lietuvių kalbos žodynas integraciją (lot. *integratio* - atnaujinimas, atstatymas) aiškina taip: „integracija – jungimasis į visumą“.

Integruotas mokymasis įgauna vis didesnę reikšmę ir sudaro svarbiausią studijų proceso komponentą profesinėse studijose. Tokia mokymosi patirtis nukreipia studentus/mokinius į profesinį pasirengimą darbui ir užtikrina lengvesnį perėjimą iš studijų į veiklos pasaulį, nes padeda ugdyti žinias, įgūdžius ir gebėjimus, kuriuos sunku puoselėti tik akademinėje aplinkoje.

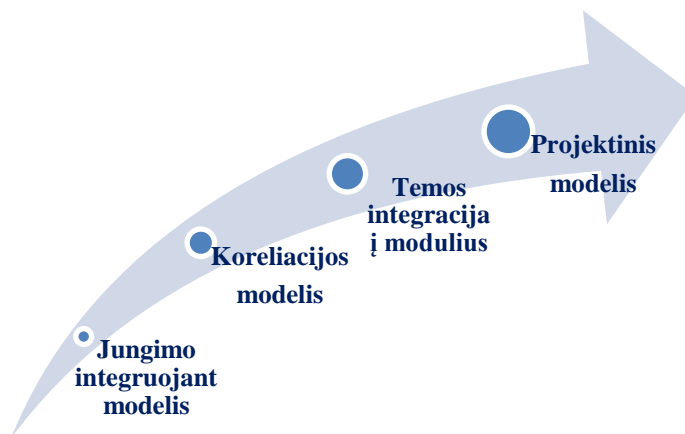
Integruoto dalyko studijos apima:

- Psichologinį poveikį mąstymo gebėjimams ugdyti.
- Emocinę įtaką mąstymui.
- Būdus atminties sustiprinimui ir gerinimui.
- Veiksmingas mokymosi technikas.
- Skaitymo greičio padidinimo būdus.
- Suvokimo tobulinimo būdus apmąstymo prigimtį ir praktinį jo taikymą (Drake S., Burns R. 2010).

Studijų procese apjungiamą teoriją ir praktiką, tokiu būdu sustiprinamos studijos, studentai/mokiniai analizuoja teorines sąvokas, modelius, remdamiesi patirtimi, įgyta kompanijose praktikų metu. Studijų/mokymo programose, kuriose numatyta mokymo ir mokymosi integracija, nurodomi ir planavimo bei organizavimo būdai, atskiri dalykai susiejami tarpdalykiniais ryšiais siekiant efektyvesnių studijų (O. Junevičienė 2011).

D Kiliuvienė (2002) išskiria išsamiuosius integracinius ryšius, tarpdalykinius ryšius ir vidinę integraciją.

Pagal S. Snyder (1996) išskiriami trys integracijos lygiai: jungimas, koreliacija ir integracija.

1 pav. Ugdymo turinio integravimo būdai

Šaltinis: Vilkelienė A., 2006. Integruotas ugdymas: disciplinų integralumas nūdienos kontekste

Jungimo lygyje mokėjimai ir žinios vienoje disciplinoje pritaikomi norint sustiprinti kito dalyko mokymą. Sąvokos ir dalyko medžiaga yra paimamos iš vienos disciplinos, kad padėtų mokytis ar sustiprintų kitą discipliną

Tokia integruoto ugdymo pradžia patinka dėstytojams/mokytojams ir studentams/mokiniams, bei padeda siekti naujų tikslų. Tai populiariausias, dažniausiai naudojamas būdas jungti disciplinas.

Antras integracijos lygis – koreliacija. Koreliacija vyksta tarp dviejų dalykų: mokytojai tarpusavyje suderina tam tikras atskiras temas, susipažįsta su einama medžiaga.

Mokymas vyksta neturint tikslo apibendrintai demonstruoti mokymosi procesą. Koreliacija vyksta tarp dviejų disciplinų ar veiklų. Koreliacija - tai jau antras žingsnis, bylojantis apie įvairių dalykų sujungimą į programas. Dėstytojai/mokytojai stengiasi suprasti vienas kito programą. Taikant koreliaciją dažniau jungiama dalyko esmė (medžiaga), o ne tema.

Integruotas mokymo lygis pasiekiamas, kai mokymo procese studentui/mokiniui sudaroma galimybė panaudoti visas daugialypio intelekto struktūras. Integruojant teminį vienetą, pasirenkama plati tema, kuri integraliai apima visas arba daugelį disciplinų. Tuo siekiama vaikus mokyti lyginimo, analizės, apibendrinimo, platesnio požiūrio į reiškinius, kritinio mąstymo (S. Snyder (1996)).

Pastaraisiais metais labai populiarus *projektinis integruoto ugdymo* lygmuo. Projektinis ugdymas efektyvus tuomet, kai sprendžiamos vietinio reikšmingumo, atviros problemos. Jo metu išryškėja aktualiausias temas, pademonstruojami subrandinti įgūdžiai, atrandamos naujos raiškos formos. Projektinio ugdymo metu pasireiškia įvairūs integracijos lygiai – nuo paprasto dviejų disciplinų siejimo iki daugelio disciplinų integravimo.

Projektas – tai mokymosi metodas, padedantis teorines žinias pritaikyti praktinėje veikloje. Šis metodas paremtas besimokančiojo praktine veikla. P. Geoff (2006) pabrėžia, kad taikant projekto metodą, centre yra studento/mokinio veikla, dėstytojas/mokytojas tampa partneriu. „Projektinė veikla skatina ugdymo proceso individualizavimą – padeda į mokymo procesą įsitraukti įvairaus charakterio,

skirtingo pasirengimo vaikams, leidžia jiems atskleisti savo kūrybinius sugebėjimus, sudaro galimybes kiekvienam besimokančiajam pasijusti gabiam ir reikšmingam“. Projekto metodas glaudžiai susijęs su problemos iškėlimu ir sprendimo paieškomis bei galutinio rezultato siekimu.

Projekto metodo veiklos gali būti tiek individualios, tiek ir taikomos grupėse. Studentus/mokinius skirstant į grupes, galima atsižvelgti į jų žinias, įgūdžius, pasirenkamas veiklas. Veikloje sudaromos galimybės aktyviųjų mokymosi metodų sąveikai, pasirenkant kelis ugdymo metodus.

Projekto metodo taikymas yra orientuotas į aktyvų besimokančiojo dalyvavimą ugdymo veikloje, imantis iniciatyvos, sprendžia problemas, siekia galutinio rezultato.

O. Junevičienė (2011), pabrėžia dalyvavimo integruoto mokymosi procese galimybes:

- Pritaikyti teoriją praktiškai.
- Apsvarstyti ir plėtoti karjeros galimybes.
- Susikurti galimybes dalyvauti veiklos tinkle.
- Vystyti savo gebėjimus mąstyti kūrybiškai ir kritiškai.
- Suprasti ką jūs nenorėtumėte daryti ateityje.
- Išmokti dirbti, kaip dirbama veiklos pasaulyje.
- Vystyti svarbiausius bendruosius gebėjimus, kurių reikalauja darbdaviai.

Informacinių ir komunikacinių technologijų įvairovė, taikoma šiuolaikiniuose mokymo ir mokymosi procesuose, tampa neatsiejama studijų organizavimo dalimi. Pagal informacinių technologijų integravimo lygį į dalyko mokymo procesą paprastai skiriami trys mokymo modeliai: tradicinis (*angl. face-to-face*), kai mokomasi tam tikru laiku ir numatytoje vietoje, bendraujama tiesiogiai ir informacinės technologijos mokymo procese specialiai netaikomos; nuotolinis mokymas (*angl. distance learning*), kai visa mokymuisi skirta medžiaga pasiekama ir studijos organizuojamos bei bendraujama kompiuterių tinklu; mišrus (*angl. blended learning*), kuriam būdingas tradicinio mokymo auditorijoje derinimas su nuotoliniu mokymu kompiuterių tinklo aplinkoje (Moore, Kearsley, 2012).

Mišrusis mokymosi būdas sujungia geriausius tradicinio ir nuotolinio mokymo bruožus. Esminė jo idėja – nuotolinis mokymas traktuojamas ne kaip organizacinė forma, o kaip metodas, integruotas į tradicines organizacines formas. Taikant mišrų mokymo modelį, dalis tradicinėje aplinkoje vykdomos mokymosi veiklos perkeliama į virtualią aplinką. Pagrindinis tikslas yra išnaudoti abiejų aplinkų privalumus siekiant, kad mokymosi veikla būtų efektyvesnė.

Mišrus mokymas/is – paskaitų skaitymas, grupinis darbas ir diskusijos vyksta sinchroniškai, pasitelkus IT (garso, vaizdo konferencijas, el. pašta, el. pokalbio priemones), o besimokančiojo individualus mokymasis vyksta asinchroniniu būdu, pateikus jam medžiagą ir užduotis individualiam darbui. Dėstytojas pats turi spręsti, kurią mišraus mokymo kurso dalį perkelti į virtualią aplinką, o kurios - ne.

Abarius ir kt. (2014, p.7) nurodo tokius *mišraus kurso* privalumus:

- Atsiranda naujų mokymo (si) galimybių efektyviau pasiekti studijų tikslus.
- Studentai labiau įtraukiami į studijas.
- Studentai aktyviau skatinami studijuoti.
- Galima panaudoti daugiau ir naujų mokymo (si) būdų.
- Visą studijų procesą ir jo rezultatus lengva dokumentuoti.

Tačiau rengiant mišrius kursus susiduriama ir su nemažai sunkumų:

- Reikia pergaltoti ir reorganizuoti kiekvieno kurso struktūrą.
- Dėstytojui reikia papildomai adaptuotis prie naujos mokymo formos.
- Dėstytojas turi iš karto valdyti dvi mokymosi aplinkas.
- Dėstytojas turi papildomai padėti studentams įsisavinant naujas studijų galimybes virtualioje aplinkoje.

aplinkoje.

Pagrindinis mišraus kurso rengimo uždavinys - suplanuoti, kuri kurso dalis bus perkelta į virtualią mokymosi aplinką, o kuri liks mokoma tradicine forma, t.y. realioje aplinkoje.

Dėstytojas, planuodamas taikyti mišrųjį mokymo būdą bei rengdamas kurso medžiagą, privalo apmąstyti iš anksto planuojamo kurso struktūrą bei atsakyti į keletą svarbių klausimų: kokie yra kurso tikslai ir uždaviniai? Kam jis skiriamas? Koks bus dalyko turinys? Kokiais metodais jis bus perteikiamas? Kokios technologijos bus naudojamos? Kaip bus vertinami studentų pasiekimai? Kaip bus užtikrinamas grįžtamasis ryšys?

Beresnevičienė (2001, p.178) pabrėžia, kad kiekvienas, naudojantis naujausias informacijos technologijas, turi būti psichologiškai pasirengęs: a) naujų informacinių technologijų vartotojai turi prisitaikyti prie naujos besikeičiančios mokymosi aplinkos; b) turi atsirasti nauji studentų ir dėstytojų santykiai; c) reikia taikyti naujus mokymo/ mokymosi metodus.

Dėstytojams iškyla uždavinys nuolatos atnaujinti savo žinias ir gebėjimus naudotis naujomis informacinėmis technologijomis, sugebėti įvertinti jų efektyvumą ir pajėgti patenkinti besikeičiančius studentų mokymosi poreikius.

Vilkonis ir kt. (2013, p. 34) akcentuoja dėstytojo poreikį žinoti tikslinę grupę, kuriai ketina dėstyti. Siekiant patenkinti besimokančiųjų poreikius patariama:

- Pasidomėti kurso klausytojų patirtimi analizuojamoje srityje.
- Būti pasirengusiems įvairiems bendravimo stiliams (vieni mėgsta tiesioginį bendravimą, kitiems mielesnis bendravimas naudojant asinchronines priemones, pvz.; elektroninį pašta).
- Suteikti studentams galimybę priimti aktyvų vaidmenį mokymosi procese ir prisiimti atsakomybę už mokymosi proceso eigą.
- Supažindinti kurso klausytojus su galimomis tarpusavio bendravimo priemonėmis.
- Pateikti informaciją apie galimas technines problemas ir jų sprendimo būdus.

Ne mažiau svarbus yra ir studentų vaidmuo, kurie būdami naujų informacinių technologijų vartotojais, taip pat turi nuolatos atnaujinti savo žinias ir gebėjimus, kad sugebėtų atlikti dėstytojo užduotis ir patenkinti besikeičiančius jų būsimų kvalifikacijų ir labai greitai kintamų naujų informacinių technologijų pritaikymo keliamus poreikius; jie turi prisitaikyti prie naujų mokymosi stilių ir tapti savarankiškais, atsakingais už savo mokymąsi.

3. TYRIMO REZULTATAI

3.1. TYRIMO METODIKA

Tyrimo procesas. Prieš pradėdant tyrimą, buvo nuspręsta apklausti IB vadovus bei dėstytojus/mokytojus, dirbančius tose studijų programose, kuriose yra veikiančios IB. Tyrimo pradžioje buvo nuspręsta apklausti apie 30 Lietuvos imitacinių bendrovių vadovų, arba ne mažiau nei 70% Lietuvos tinklo imitacinėse bendrovėse dirbančių vadovų. Šiuo metu veikia 40 imitacinių bendrovių, 70% sudaro 28 imitacinės bendrovės ir dar dvigubai daugiau dėstytojų /mokytojų, dirbančių tose studijų programose, kuriose yra veikiančios IB. Buvo siekta apklausti 84 respondentus, o atsakymų sulaukta iš 81 respondento.

Tyrimo eiga. Tyrimas vyko 2019-2021 metais. 2019 m. buvo parengtas tyrimo klausimynas, tyrimo metodika, tyrimo atlikimo kalendorius. Vykdamas apklausą buvo sukurtas elektroninis tyrimo klausimynas ir išsiųstas kvietimas – prašymas dalyvauti tyrime. 2020 m. sausio – birželio mėn. buvo vykdoma apklausa, kuri, nesurinkus pakankamo respondentų kiekio, 2020 m. rugsėjo- lapkričio mėn. buvo pratęsta. 2021 m. sausio -kovo mėn. buvo analizuojami tyrimo rezultatai, parengta tyrimo ataskaita.

Tiriamųjų atranka – respondentams atrinkti naudojama netikimybinė kriterinė atranka (A. Valackienė, S. Mikėnė, 2008; K. Kardelis, 2009; A. Bryman, 2016).

Apklauso metodas – anketinė apklausa, naudojant iš anksto parengtą standartizuotą klausimyną, kuris sudarytas tyrimo autorių. Klausimyną sudarė demografiniai klausimai ir teiginiai, kuriais siekiama įvertinti integruotų dalykų dėstymo bei Blended – learning metodų taikymo galimybes, ugdant verslumą imitacinėse bendrovėse. Klausimynas pateiktas 1 priede.

Kokybės kontrolė:

- vidinis tyrimo atlikimo patikrinimas: 100 proc. kontrolė (anketos užpildymo pilnumas, apklauso nuoseklumas);
- išorinis tyrimo atlikimo patikrinimas: apklausa vykdoma laikantis metodinių reikalavimų; nepažeistas respondentų atrankos principas;
- duomenų įvedimo kontrolė: tikrinama mažiausiai 20 proc. įvesto duomenų masyvo.

Tyrimo etika. Tyrimo metu laikomasi tyrimo etikos principų: apsaugos, slaptumo (anonimiškumo ir konfidencialumo), geranoriškumo, universalumo, reikšmingumo, pagarbos asmens orumui, teisingumo bei teisės gauti tikslią informaciją (B. Bitinas, L. Rupšienė, V. Žydžiūnaitė, 2008; K. Kardelis, 2009; T. May, 2011 ir kt.). Tyrimas buvo atliekamas remiantis laisvanoriškumo principu. Atliekant tyrimą, svarbiausi buvo šie etikos principai, kurių ir laikytasi (Gaižauskienė; Valavičienė, 2016):

- Gerbti tyrimo dalyvių nepriklausomybę, laisvę, t.y., pasirinkti dalyvauti arba atsisakyti dalyvauti tyrime.

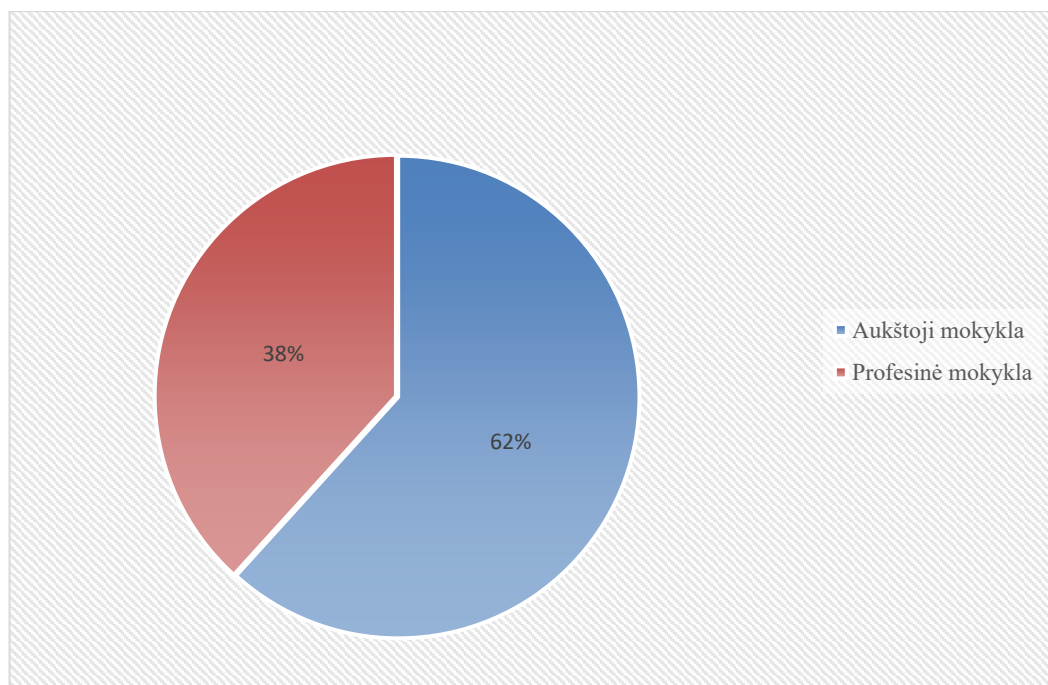
- Tyrimo dalyviui suteikti kuo išsamesnės informacijos apie tyrimo esmę ir tikslą.
- Tyrimo dalyvių anonimiškumo išsaugojimas, užtikrinant konfidencialumą ir privatumą.

Tyrimo etika numato šio tyrimo bendrai priimtinus dalykus (imties dydis, imties atranka, duomenų rinkimas, apibendrinimas ir kt.), kurie paskatino apsvarstyti visos tyrimo eigos alternatyvas, numatant jų stipriąsias ir silpnąsias puses bei pasirinkti tinkamiausią tyrimo eigą.

Tyrimo duomenų analizė: Grafinė analizė atlikta naudojantis „Anketa.lt“ surinktais duomenimis bei Ms Excel skaičiuokle.

3.2. DEMOGRAFINĖS TYRIMO DALYVIŲ CHARAKTERISTIKOS

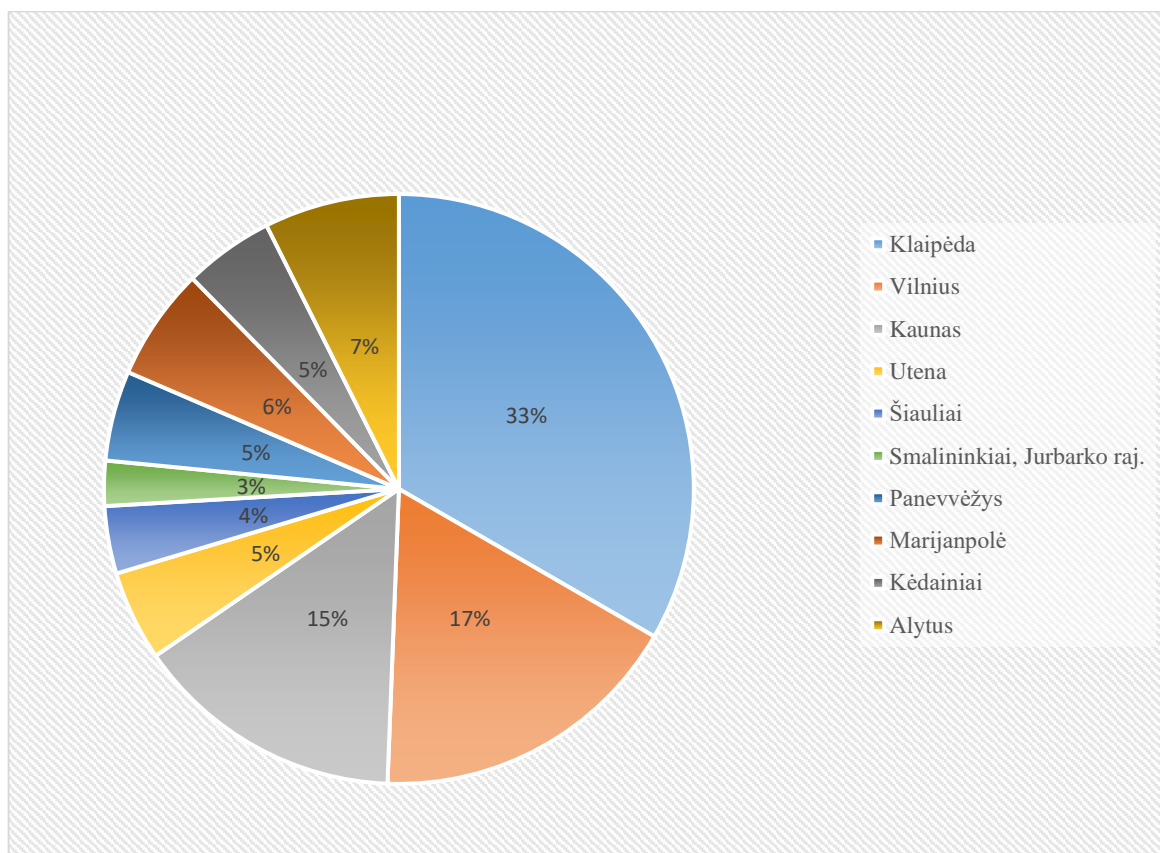
Tyrimo dalyvavo 81 respondentas iš dvejų institucijų lygių. Aukštųjų mokyklų respondentai sudarė 62 proc., profesinių mokyklų 38 proc. (2 pav.). Taigi, respondentų nuomonės atspindės abiejų institucinių lygių nuomones.

2 pav. Tyrimo dalyvių kontingentas, procentais

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2020

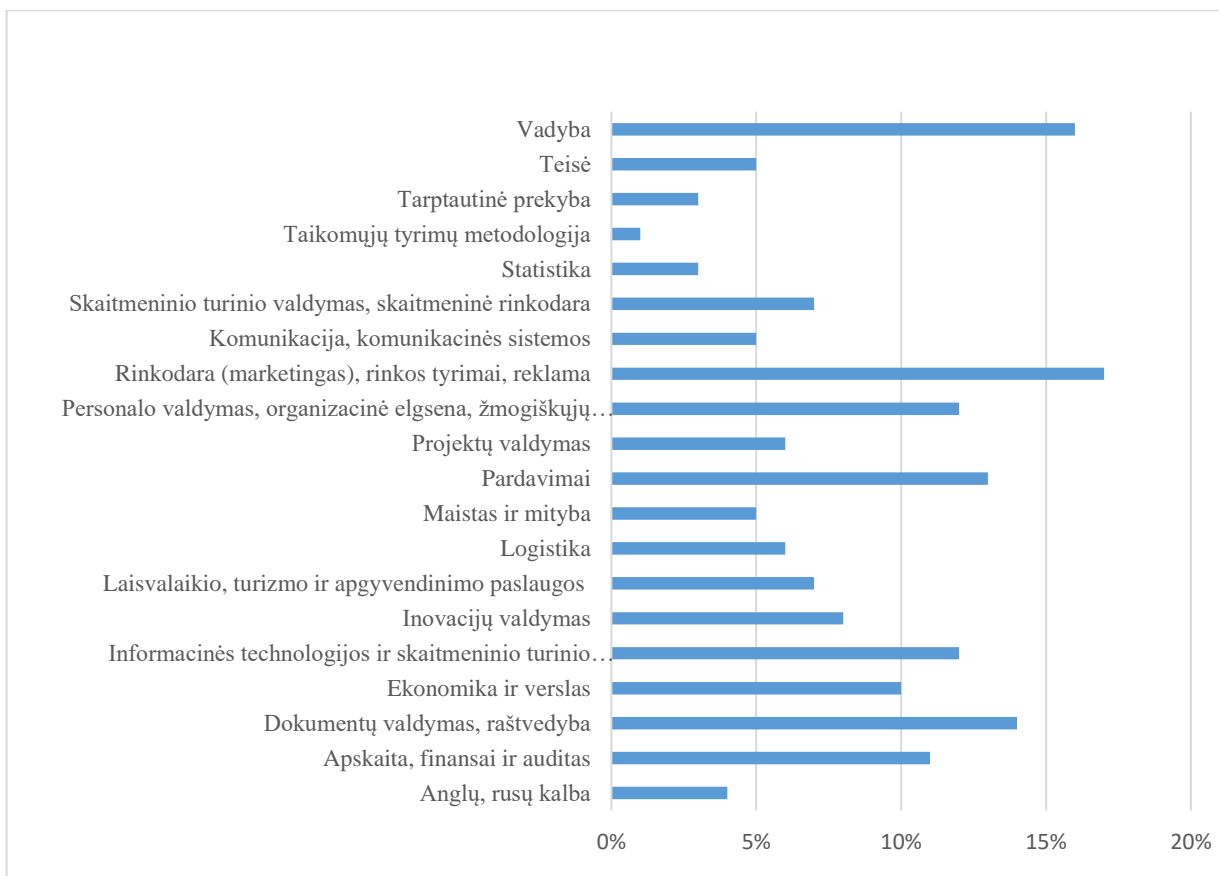
Daugiausia vadovų buvo apklausta iš Klaipėdos 33 proc., Vilniaus 17 proc., Kauno 15 proc., kadangi šiuose didžiausiuose Lietuvos miestuose yra daugiausia veikiančių IB (3 pav.).

3 pav. Tyrimo dalyvių (IB vadovų) kontingentas, proc.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2020

Dėstomi/mokomi dalykai, kurie galėtų būti integruoti į IB veiklą tyrimo eigoje buvo siekiama išsiaiškinti, kokie yra respondentų dėstomi/mokomi dalykai, kurie galėtų būti integruoti į IB veiklą? (4 pav.)

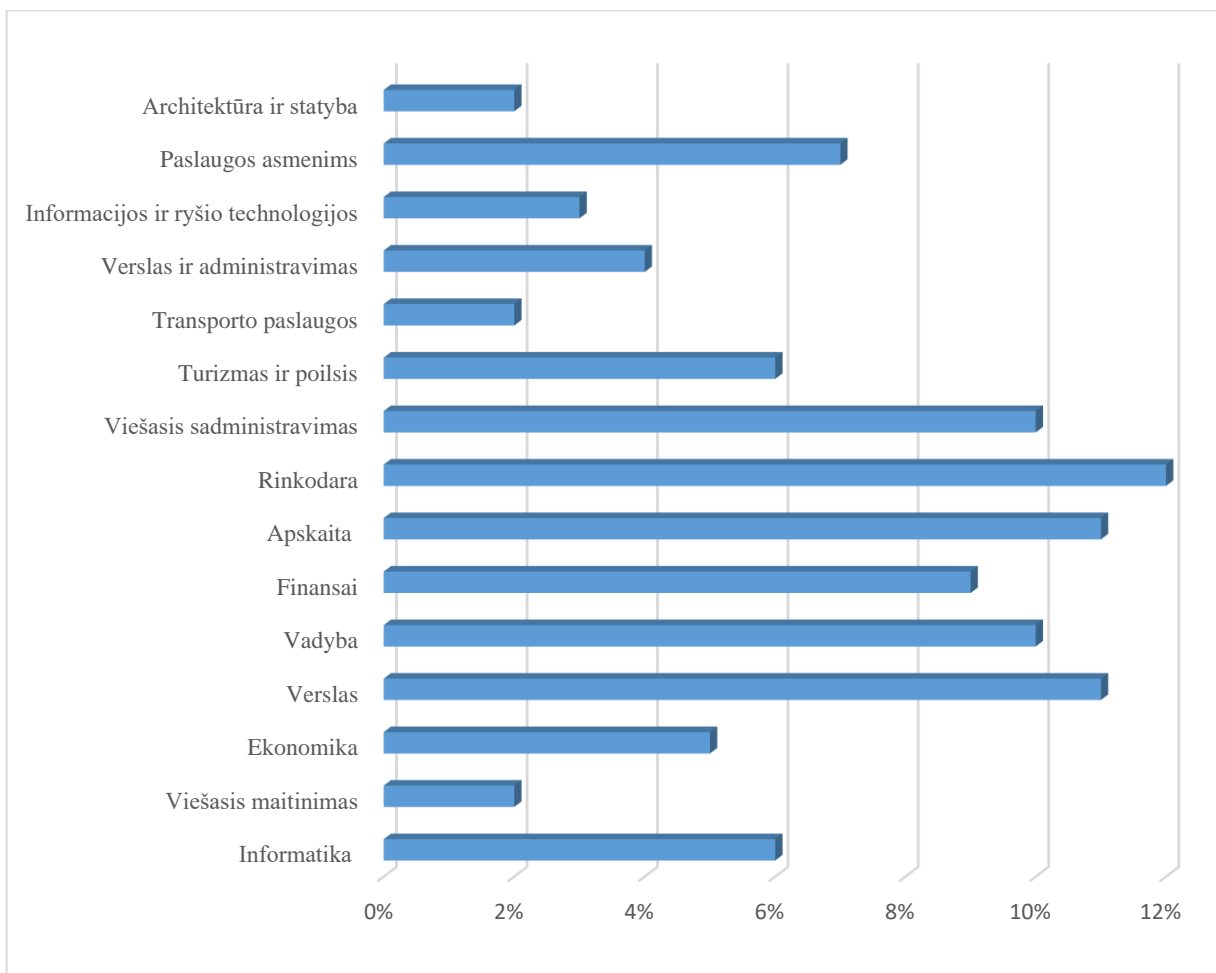

4 pav. Respondentų dėstomi/mokomi dalykai, kurie galėtų būti integruoti į IB veiklą

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2020

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, kokiose studijų ar mokymo programose dirba respondentai. Gauti rezultatai parodė, kad į tyrimą įtraukti respondentes iš įvairių studijų krypčių /švietimo sričių pagal programas iš

<https://www.aikos.smm.lt/studijuoti/SitePages/Noriu%20studijuoti.aspx?ss=b52beedf-e07e-4316-b03e-a1e09cab1c43>. (5 pav.)

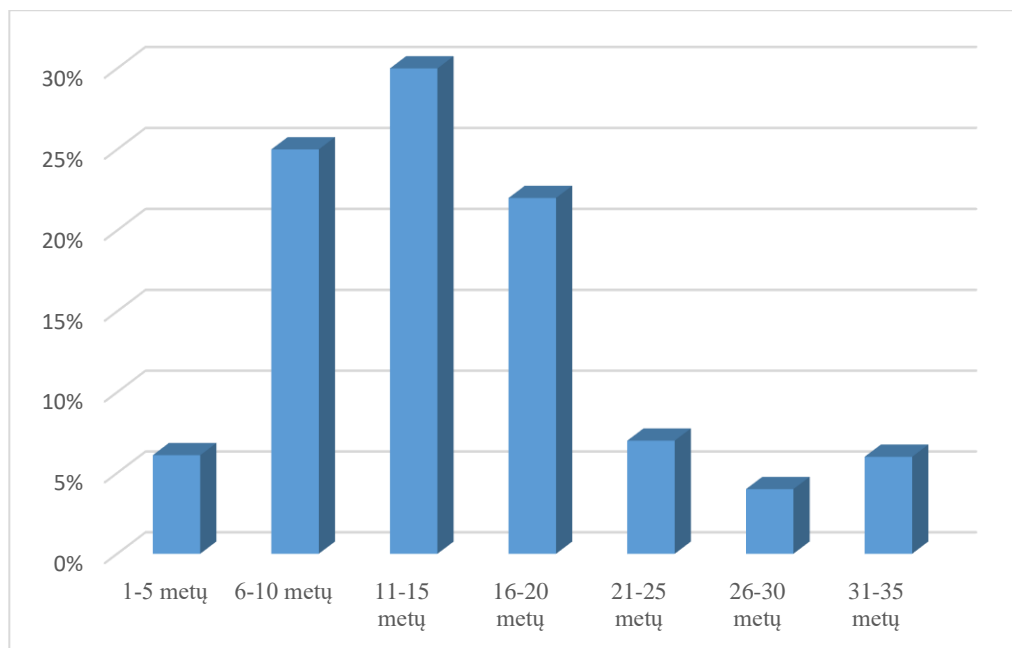

5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbą skirtingose studijų kryptyse /švietimo srityse.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2020

Dauguma apklaustųjų dirba rinkodaros- 12 proc., apskaitos ir verslo – 11 proc., viešojo administravimo ir vadybos – 10 proc., finansų 9 proc., informatikos bei turizmo ir poilsio – 6 proc., studijų kryptyse /švietimo srityse. Mažiausiai Viešoji maitinimo, transporto paslaugų, architektūros ir statybos bei informacijos ir ryšio technologijų studijų kryptyse /švietimo srityse.

Tyrimo buvo siekiama išsiaiškinti, kokia respondentų pedagoginio darbo patirtis. (6 pav.)

6 pav. Respondentų pedagoginio darbo patirtis metais, proc.

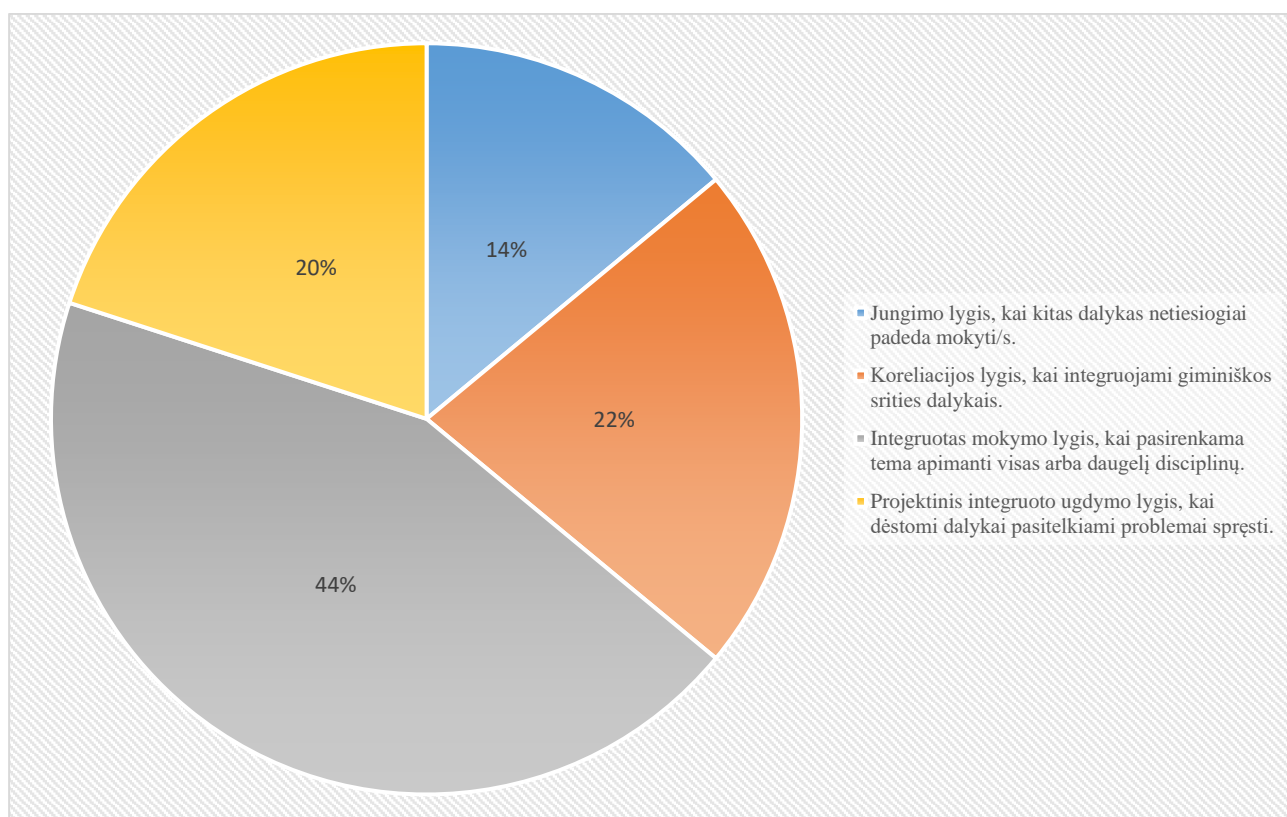
Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2020.

Kaip matome 6 pav., daugiausiai (net 30 proc.) vadovų turi didžiausią patirtį nuo 11 iki 15 metų, 25 proc. – nuo 6 iki 10 metų, 22 proc. – nuo 16 iki 20 metų. Mažiausiai respondentų buvo su pedagoginio darbo patirtimi nuo 1 iki 5 metų ir nuo 26 iki 30 metų.

Respondentų demografinių duomenų analizė leidžia teigti, kad jie turi pedagoginio darbo patirties, atstovauja įvairius Lietuvos regionus, dėsto/moko skirtingus dalykus bei dirba skirtingose studijų kryptyse /švietimo srityse.

3.3. INTEGRUOTŲ DALYKŲ DĖSTYMO BEI BLENDED – LEARNING METODŲ TAIKYMO GALIMYBĖS UGDANT VERSLUMĄ IMITACINĖSE BENDROVĖSE

Siekiant nustatyti studijų/mokslo dalykų integravimo galimybes į IB veiklą, respondentams buvo užduotas klausimas, kuriuo lygiu įmanoma jūsų dėstomo/ mokomo dalyko integracija į IB veiklą? Atsakymų suvestinė pateikta 7 pav.

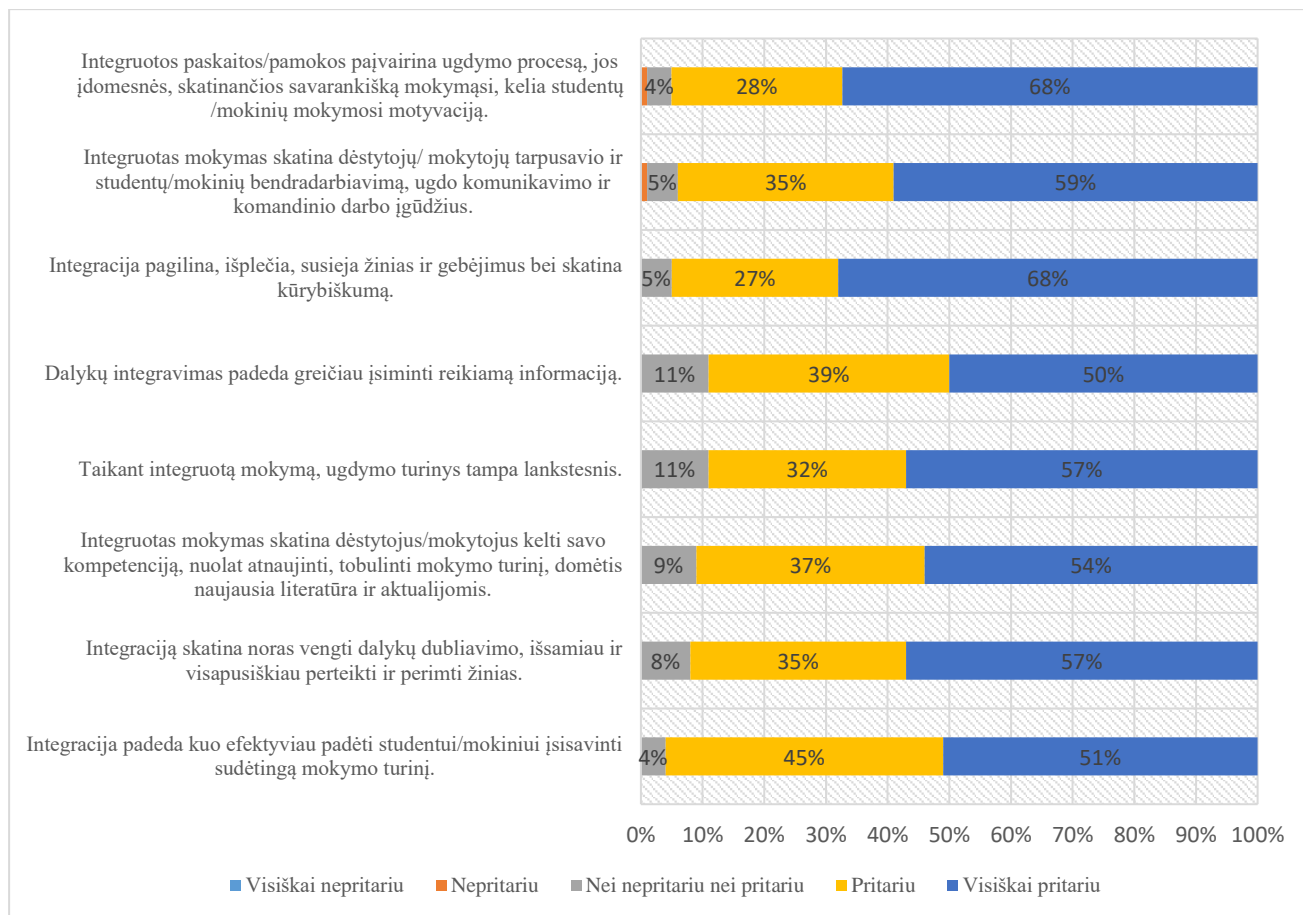

7 pav. Dėstomo/ mokomo dalyko integracija į IB veiklą, proc.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2020

Kaip matome 7 pav., 44 proc. respondentų atsakė, kad jų dėstomo/mokomo dalyko integracija į IB veiklą integruotūsi integruotu mokymo lygiu, kai pasirenkama tema apima visas arba daugelį disciplinų. 22 proc. respondentų teigia, kad koreliacijos lygiu, kai integruojami giminiškos srities dalykai, 20 proc. respondentų atsako, kad projektinio integruoto ugdymo lygiu, kai dėstomi dalykai pasitelkiami problemai spręsti, o 14 proc. pirmenybę teikia jungimo lygiui, kai kitas dalykas netiesiogiai padeda mokyti/s.

Sekančiu klausimu buvo prašyta pažymėti ir įvertinti, kuriems teiginiams apie integruoto mokymo privalumus respondentai pritaria, kai galvoja apie Jų dėstomo/ mokomo dalyko integraciją į IB veiklą? Buvo vertinama nuo 1 iki 5, kai 1-visiškai nepritariu, 5-visiškai pritariu (7 pav.)

8 pav. Integruoto mokymo privalumų vertinimas, galvojant apie respondentų dėstomo/ mokomo dalyko integraciją į IB veiklą, proc.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2020

Dauguma respondentų nuo 96 proc. pritaria arba visiškai pritaria teiginiams, kad Integruotos paskaitos/pamokos pajvairina ugdymo procesą, jos įdomesnės, skatinančios savarankišką mokymąsi, kelia studentų /mokinių mokymosi motyvaciją; integruotas mokymas skatina dėstytojų/ mokytojų tarpusavio ir studentų/mokinių bendradarbiavimą, ugdo komunikavimo ir komandinio darbo įgūdžius; integracija pagilina, išplečia, susieja žinias ir gebėjimus bei skatina kūrybiškumą; integracija padeda kuo efektyviau padėti studentui/mokiniui įsisavinti sudėtingą mokymo turinį. 11 proc. apklaustųjų nei pritaria, nei nepritaria teiginiams, kad dalykų integravimas padeda greičiau įsiminti reikiamą informaciją; kad taikant integruotą mokymą, ugdymo turinys tampa lankstesnis, nors 89 proc. šiems teiginiams pritaria arba visiškai pritaria. 8-9 proc. respondentų nei pritaria nei nepritaria teiginiams, kad integraciją skatina noras vengti dalykų dubliavimo, išsamiau ir visapusiškiau perteikti ir perimti žinias, kad integruotas mokymas skatina dėstytojus/mokytojus kelti savo kompetenciją, nuolat atnaujinti, tobulinti mokymo turinį, domėtis naujausia literatūra ir aktualijomis, nors 91-92 proc. jiems pritaria.

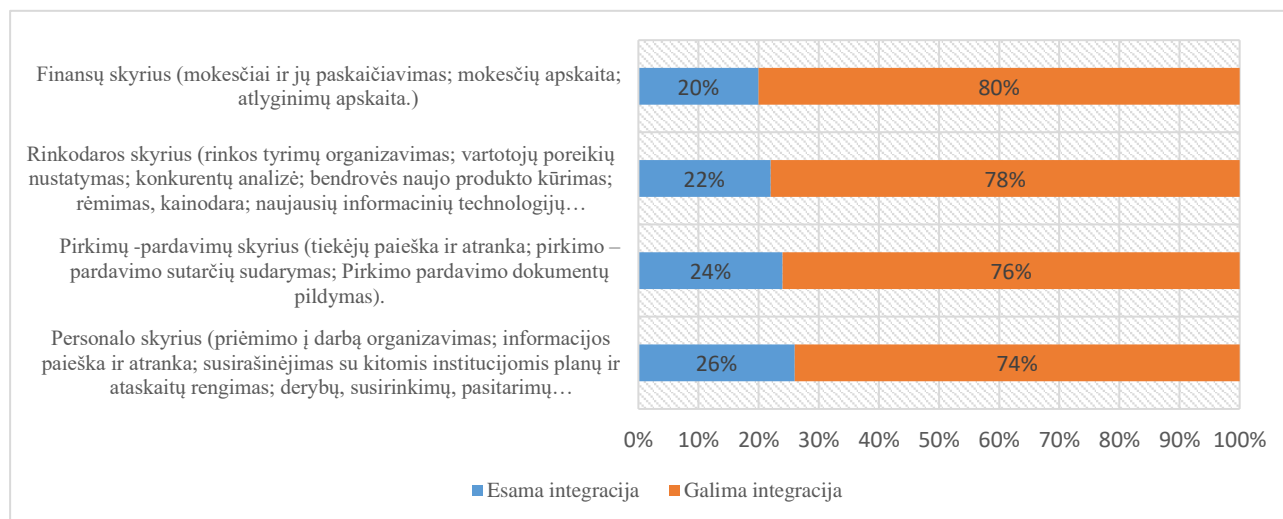
Apibendrinant galima teigti, kad galvojant apie respondentų dėstomo/ mokomo dalyko integraciją į IB veiklą, daugumai integruoto mokymo privalumų teiginių buvo vertinti pritarimu arba visišku pritarimu.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip integruoto mokymo patirtį, todėl buvo paprašyta respondentų, parašyti savo pasiūlymą apie integruoto mokymo privalumus, kai galvoja apie jų dėstomo/ mokomo dalyko integraciją į IB veiklą. Atsakymų buvo įvairių:

- skatina bendradarbiavimą, padeda išsiminti informaciją;
- skatinama mokymosi motyvacija;
- pasiekiami geresni studijų programos rezultatai;
- nesidubliuoja turinys;
- geriau įtvirtinamos žinios;
- gaunamas platesnis suvokimas apie dalykų sąsajas praktikoje;
- giliau įsisavinamos žinios, pasirodo praktinio pritaikymo galimybės;
- integracija susieja įvairių dalykų žinias ir gebėjimus, ugdo studentų sisteminių mąstymą;
- padeda suprasti ir gilinti žinias;
- geriau įsisavinama pateikta medžiaga;
- racionaliau panaudojamas laikas, ugdomas kūrybiškumas ir bendradarbiavimas.
- gali būti ir trys, keturi dalykai integruoti, svarbu, kad užduotis būtų vienalytė.

Taigi, tyrimas atskleidė dar daugiau integruoto mokymo privalumų, taikant jį arba ruošiantis taikyti IB veikloje.

Sukonkretinant, kokiuose IB veiklos skyriuose jau yra esama ir/ar galima dalyko integracija, respondentų buvo užklausta, kokiuose IB skyriuose esama ir/ar galima Jūsų dalyko integracija? (9 pav.)

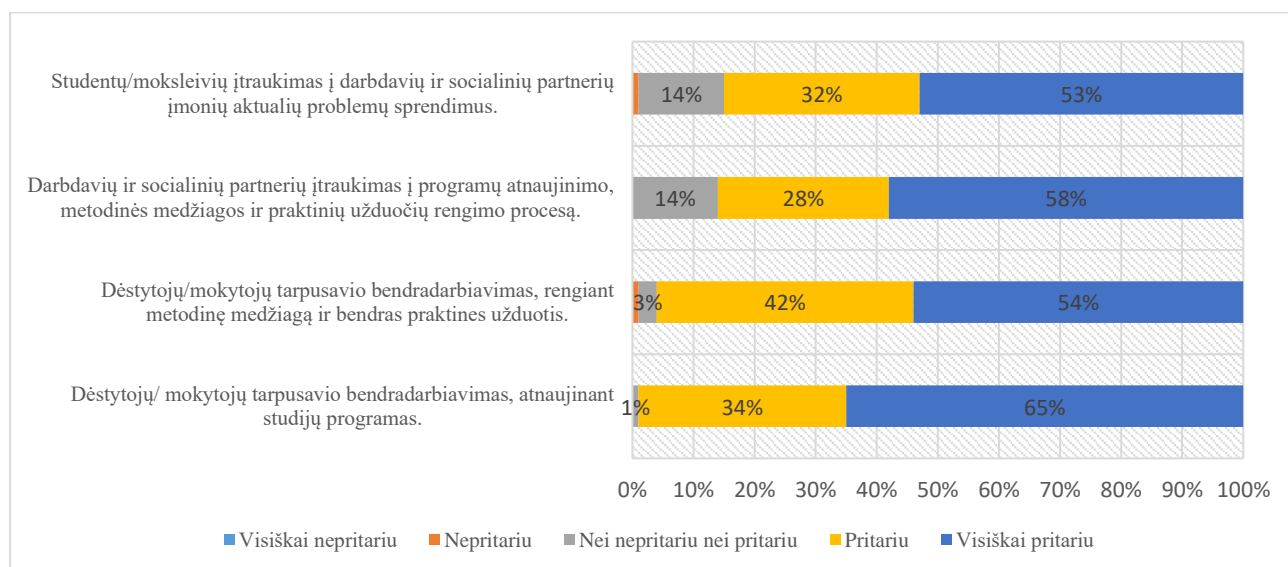

9 pav. IB skyriai, kuriuose esama ir/ar galima respondentų dėstomo/mokomo dalyko integracija, proc.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2020

Nuo 20 iki 26 proc. respondentų atsakė, kad jau dabar integruoja savo dėstomus/mokomus dalykus į IB veiklą nuo 74 iki 80 proc. mano, kad jų dėstomo/mokomo dalyko integracija į IB esančius skyrius tikrai būtų galima. Tyrimas atskleidė, kad 80 proc. respondentų galėtų integruoti savo dėstomą/mokomą dalyką į IB Finansų skyriaus (mokesčiai ir jų paskaičiavimas; mokesčių apskaita; atlyginimų apskaita) veiklą, 78 proc. į IB Rinkodaros skyriaus veiklą (rinkos tyrimų organizavimas; vartotojų poreikių nustatymas; konkurentų analizė; bendrovės naujo produkto kūrimas; rėmimas, kainodara; naujausių informacinių technologijų panaudojimas organizuojant pardavimus: E-parduotuvė, internetas, e –paštas; spausdintinės reklamos rengimas: katalogai, lankstinukai, skrajutės, vizitinės kortelės; pasirengimas ir dalyvavimas mugėse; mugės rezultatų analizė; dokumentų tvarkymas, ataskaitų rengimas, anketų pildymas). 76 proc. į IB Pirkimų -pardavimų skyriaus veiklą (tiekėjų paieška ir atranka; pirkimo – pardavimo sutarčių sudarymas; Pirkimo pardavimo dokumentų pildymas). 74 proc. į IB Personalo skyriaus veiklą (priėmimo į darbą organizavimas; informacijos paieška ir atranka; susirašinėjimas su kitomis institucijomis planų ir ataskaitų rengimas; derybų, susirinkimų, pasitarimų organizavimas; darbuotojų įtraukimas į valdymą; sprendimų priėmimas; komandinio darbo organizavimas; konfliktų valdymas; darbuotojų atestavimas ir vertinimas).

Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, kokiais būdais būtų galima padidinti verslumo įgūdžių ugdymo efektyvumą, todėl respondentams buvo pateiktas klausimas - Įvertinkite, kurie būdai didintinų verslumo įgūdžių efektyvumą IB, taikant Jūsų dėstomo/ mokomo dalyko integraciją? Įvertinkite kiekvieną atsakymą nuo 1 iki 5, kai 1-visiškai nepritariu, 5-visiškai pritariu. (10 pav.)

10pav. Verslumo įgūdžių efektyvumo didinimo būdai IB , taikant dėstomo/ mokomo dalyko integraciją proc.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2020

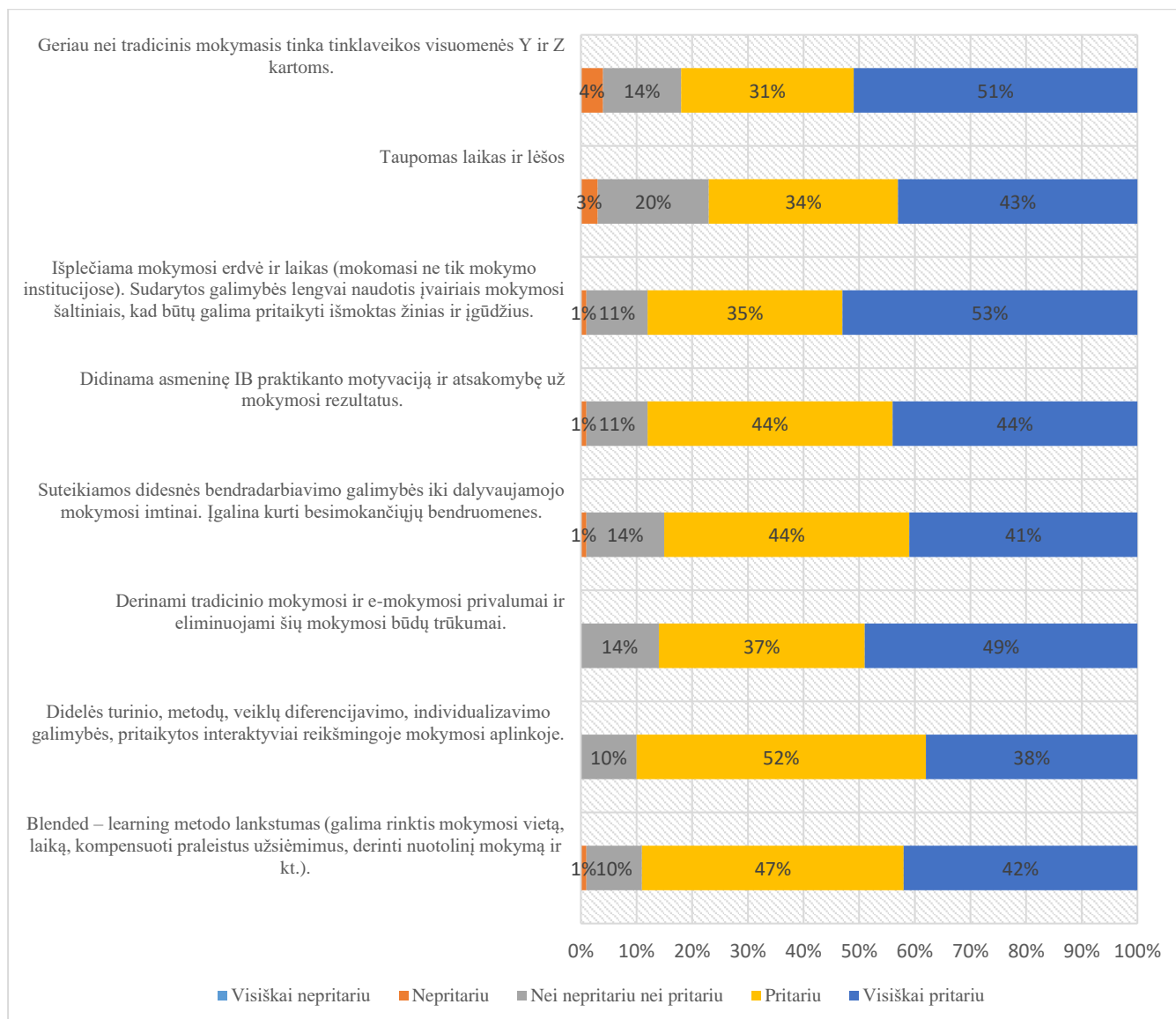
Dauguma respondentų 99 proc. pritarė arba visiškai pritarė dėstytojų/ mokytojų tarpusavio bendradarbiavimui, atnaujinant studijų programas; 97 proc. pritarė teiginiui dėstytojų/mokytojų tarpusavio bendradarbiavimui, rengiant metodinę medžiagą ir bendras praktines užduotis; 86 proc. pritarė arba visiškai pritarė darbdavių ir socialinių partnerių įtraukimą į programų atnaujinimo, metodinės medžiagos ir praktinių užduočių rengimo procesą; 85 proc. - studentų/moksleivių įtraukimą į darbdavių ir socialinių partnerių įmonių aktualių problemų sprendimus.

Tyrimo metu, siekiant išsiaiškinti respondentų nuomonę, apie tai, kokie dar būdai jų nuomone didintų verslumo įgūdžių efektyvumą IB, taikant jų dėstomo/mokomo dalyko integraciją, sulaukta sekančių pasidalinimų:

- Bendras praktinių užduočių atlikimas labiau padėtų įtvirtinti praktinius įgūdžius.
- Integruojant dėstomus dalykus į IB veiklos praktiką.
- Skirtingų švietimo įstaigų IB vadovų bendradarbiavimas.
- Nagrinėjant praktines situacijas.
- Apsilankymas tikrose verslo įmonėse.
- Verslo pasaulio atstovų dalyvavimas paskaitose/pamokose.
- Rengiant praktines užduotis.
- Rengiant integruotas dienas, apsilankymus kitose IB.

Apibendrinant galima teigti, kad dauguma respondentų randa nišą integruoti savo dėstomus/mokomus dalykus į visų IB skyrių veiklą bei dalinasi, kaip tai suaktyvinti.

Sekančiame klausime buvo prašoma įvertinti Blended – learning metodo (mišraus mokymosi metodo) privalumus, vertinant teiginius nuo 1 iki 5, kai 1-visiškai nepritariu, 5-visiškai pritariu.(11 pav.)

11 pav. Blended – learning metodo teiginių vertinimas, proc.

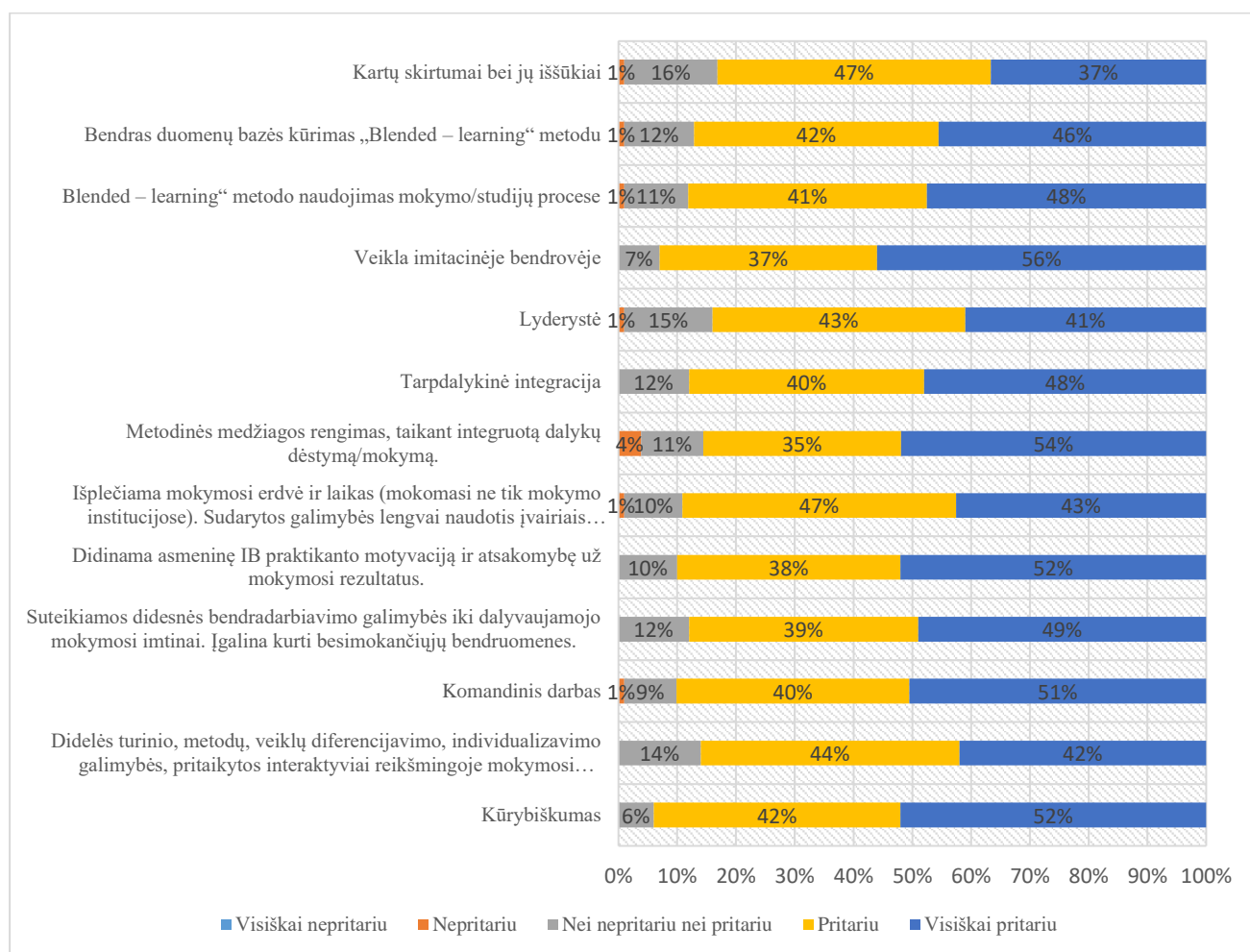
Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2020

Remiantis tyrimo duomenimis (10 pav.), galima teigti, kad virš 50 proc. respondentų visiškai pritaria teiginiui, kad išplečiama mokymosi erdvė ir laikas (mokomasi ne tik mokymo institucijose). Sudarytos galimybės lengvai naudotis įvairiais mokymosi šaltiniais, kad būtų galima pritaikyti išmoktas žinias ir įgūdžius; kad Blended – learning metodas geriau nei tradicinis mokymasis tinka tinklaveikos visuomenės Y ir Z kartoms, nors 4 proc. apklaustųjų šiam teiginiui nepritarė. Dauguma respondentų pritarė arba visiškai pritarė teiginiams: Blended – learning metodo lankstumas (galima rinktis mokymosi vietą, laiką, kompensuoti praleistus užsiėmimus, derinti nuotolinį mokymą ir kt.). – 89 proc.; didelės turinio, metodų, veiklų diferencijavimo, individualizavimo galimybės, pritaikytos interaktyviai reikšmingoje mokymosi aplinkoje – 90 proc.; didinama asmeninę IB praktikanto motyvaciją ir atsakomybę už mokymosi rezultatus – 88 proc. Tačiau 14 proc. respondentų nei pritarė nei nepritarė teiginiams: Blended – learning metodas geriau nei tradicinis mokymasis tinka tinklaveikos visuomenės

Y ir Z kartoms; suteikiamos didesnės bendradarbiavimo galimybės iki dalyvaujamojo mokymosi imtinai, įgalina kurti besimokančiųjų bendruomenes; derinami tradicinio mokymosi ir e-mokymosi privalumai ir eliminuojami šių mokymosi būdų trūkumai. Na ir 20 proc. respondentų nei pritarė nei nepritarė teiginiui, kad naudojant minėtą metodą yra taupomas laikas ir lėšos, o 3 proc. visiškai tam nepritarė.

Apibendrinant galima teigti, kad daugumai Blended – learning metodo (mišraus mokymosi metodo) teiginių buvo pritarata arba visiškai pritarata.

Sekančiu klausimu respondentų buvo paprašyta įvertinti (nuo 1 iki 5, kai 1-visiškai nepritariu, 5-visiškai pritariu), kokias dėstytojo/ mokytojo kompetencijas reikėtų tobulinti, siekiant tarpdalykinio integravimo bei „Blended – learning“ metodo taikymo IB. (12 pav.)

12 pav. Respondentų nuomonė apie dėstytojo/mokytojo kompetencijų tobulinimą proc.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2020

Remiantis tyrimo duomenimis (11 pav.), galima teigti, kad iki 90 proc. respondentų visiškai pritaria arba pritaria, kad siekiant tarpdalykinio integravimo bei „Blended – learning“ metodo taikymo IB, reikėtų tobulinti šias kompetencijas: kūrybiškumas; komandinis darbas; IB praktikanto motyvacijos ir atsakomybės už mokymosi rezultatus didinimo; mokymosi erdvės ir laiko išplėtimo (mokomasi ne tik mokymo institucijose); galimybių lengvai naudotis įvairiais mokymosi šaltiniais sudarymu; IB veiklos supratimo. Tarp 80 ir 90 proc. respondentų visiškai pritaria arba pritaria sekančių kompetencijų tobulinimui: didelės turinio, metodų, veiklų diferencijavimo, individualizavimo galimybės, pritaikytos interaktyviai reikšmingoje mokymosi aplinkoje; metodinės medžiagos rengimas, taikant integruotą dalykų dėstymą/mokymą; tarpdalykinė integracija; lyderystė; Blended – learning“ metodo naudojimas mokymo/studijų procese; bendras duomenų bazės kūrimas „Blended – learning“ metodu; kartu skirtumai bei jų iššūkiai. Prie „kita“ respondentų buvo prašoma įrašyti, kokias dar klausimyne nepaminėtas kompetencijas reiktų tobulinti, siekiant tarpdalykinio integravimo bei „Blended – learning“ metodo taikymo IB veikloje. Respondentai paminėjo sekančias:

- Motyvacijos ir savimotyvacijos;
- IT veiksmingas panaudojimas (skaitmeninių priemonių ir įrankių naudojimas), bei gebėjimų tobulinimas;
- Užsienio kalbų ir tarpkultūrinio ryšio didinimas;
- Bendrąsias kompetencijas, tiek asmenines, tiek socialines savybes- „Senesnės kartos dėstytojai yra individualistai, su savo nuomone“ (klausimyno atsakymo ištrauka).

Apibendrinus duomenis, galima teigti, kad siekiant tarpdalykinio integravimo bei „Blended – learning“ metodo taikymo IB, respondentai pritaria arba visiškai pritaria, kad reikia tobulinti tiek su mokymo metodais, tiek dalykines, tiek socialines- asmenines kompetencijas.

IŠVADOS

1. Remiantis literatūros šaltinių analize, atskleista integruotų dalykų duodama nauda: leidžianti sisteminti informaciją, sieti ją su praktine veikla, didinanti besimokančiųjų motyvaciją, skatina besimokančiųjų ir dėstytojų/mokytojų bendradarbiavimą. Integracija apima visapusišką asmenybės ugdymą ir integruotą mokymą(si), kurio metu panaudojamos skirtingų dalykų žinios, įvairiais aspektais susijusios su besimokančiojo aplinka. Pagal integruojamų dalykų ryšių sudėtingumą išskiriami jungimo, koreliacijos ir integruoto mokymo bei projekcinio integruoto ugdymo lygiai. Mišraus mokymosi (Blended – learning) modelis, jungiantis tradicinį mokymąsi ir virtualaus mokymosi metodus, skatina besimokančiųjų savarankiškumą, padeda individualizuoti mokymosi procesą, skatina bendradarbiavimą tarp besimokančiųjų ir dėstytojo/mokytojo. Taikant šį modelį, lengva derinti klasikinius ir aktyvius mokymosi metodus, taikant įvairias informacinių technologijų priemones, praturtinančias mokymosi veiklas ir metodus.
2. Išanalizavus dalykų integravimo galimybes į IB veiklą, nustatyta, kad dauguma respondentų atsakė, kad jų galima dėstomo/mokomo dalyko integracija į IB veiklą integruotūsi integruotu mokymo lygiu, kai pasirenkama tema apima visas arba daugelį disciplinų. IB veikla apima labai platų įgytų teorinių žinių pritaikomumą praktinėje veikloje, todėl integruojant dalykus integruotu mokymo lygiu rengiant bendras praktines užduotis, būtų aiškesnės tarpdalykinių ryšių sąsajos.
3. Dėstytojai/mokytojai, vertindami integruotų dalykų privalumus į IB veiklą, pabrėžia, kad integruotos paskaitos/pamokos pajvairina ugdymo procesą, jos įdomesnės, skatinančios savarankišką mokymąsi, kelia studentų /mokinių mokymosi motyvaciją; integruotas mokymas skatina dėstytojų/ mokytojų tarpusavio ir studentų/mokinių bendradarbiavimą, ugdo komunikavimo ir komandinio darbo įgūdžius; integracija pagilina, išplečia, susieja žinias ir gebėjimus bei skatina kūrybiškumą; integracija padeda kuo efektyviau padėti studentui/mokiniui įsisavinti sudėtingą mokymo turinį, giliau įsisavinamos žinios, ugdomas sisteminis mąstymas ir atsiskleidžia praktinio pritaikomumo galimybės. Vertinant Blended – learning metodo privalumus, didžioji dauguma respondentų visiškai pritarė teiginiams: metodo lankstumui; didelėms turinio, metodų, veiklų diferencijavimo bei individualizavimo galimybėms IB aplinkoje; asmeninės IB praktikanto motyvacijos ir atsakomybės už mokymosi rezultatus didinimui.
4. Išanalizavus, kaip integruotų dalykų dėstymas bei Blended – learning metodo taikymas padidintų verslumo ugdymo efektyvumą IB, buvo išsiaiškinta, kad reikėtų skatinti dėstytojų/ mokytojų tarpusavio bendradarbiavimą, atnaujinant studijų programas, rengiant metodinę medžiagą ir bendras praktines užduotis, reikėtų įtraukti darbdavius ir socialinius partnerius, lankytis tikrose

verslo įmonėse ar kviešti verslo atstovus į paskaitas/pamokas ir nagrinėti praktines situacijas. Respondentai vieningai išsakė, kad reikėtų tobulinti dėstytojo/ mokytojo tiek su mokymo metodais, tiek dalykines, tiek socialines- asmenines kompetencijas.

PASIŪLYMAI

1. Taikyti integruotų dalykų dėstymo bei BLENDED – LEARNING metodus Simulith centro vienijančių imitacinių bendrovių veikloje.
2. Atnaujinti studijų/mokymo programas integruojant dalykus į IB veiklą.
3. Rengti bendrą metodinę medžiagą bei praktines užduotis, taikant integruotą dalykų dėstymą/mokymą, bei atskleidžiant tarpdalykinių ryšių sąsajas.
4. Tobulinti dėstytojo/ mokytojo kompetencijas, susijusias su integruotų dalykų dėstymo bei BLENDED – LEARNING metodo taikymu studijų/mokymo procese.
5. Sukurti studentams/moksleiviams visų imitacinėje bendrovėje integruotų užduočių/darbu aprašus pagal pagrindinius IB procesus: žmogiškųjų išteklių valdymas, pardavimų valdymas, pirkimų valdymas, rinkodaros valdymas, finansų-apskaitos valdymas, logistikos valdymas, IB veiklos organizavimas.
6. Derinant įvairius dėstomus/mokomus dalykus su IB veikla, identifikuoti vieningas temas ir sukurti integruotas atsiskaitymų užduotis studentams/moksleiviams pagal procesus, kiekvieną procesą susiejant su papildomu vienu ar dviem dalykais. Tada studentai/moksleiviai, laikydami vieną egzaminą/atsiskaitymą, gauna 2 ar 3 dalykų vertinimus.
7. Mokymo institucijose kurti bendrą su kitais dalykais integruotą virtualią aplinką, kurioje būtų pateikiama metodinė medžiaga, integruotos užduotys, bendradarbiavimo ir vertinimo priemonių sistema, leidžianti lanksčiai valdyti mišrų ir integruotą studijų procesą, siekiant gerinti mokymosi kokybę, orientuotą į platesnį žinių panaudojimą.

ABSTRACT

INCREASING EFFECIENCY OF ENTREPRENEURSHIP EDUCATION IN PRACTICE ENTERPRISES (PE) THROUGH INTEGRATED SUBJECT TEACHING AND BLENDED LEARNING METHODS

The integration of curricula is becoming an important phenomenon in the process of change of modern education system. Integrated education makes sense when study subjects are integrated taking into account multifaceted structure of the intellect and integrity of subjects.

The aim of the research is to reveal the possibilities of increasing the efficiency of entrepreneurship education in PE applying integrated subject teaching and blended learning methods.

Based on the analysis of scientific literature, the benefits of integrated subject teaching and blended learning model for the study process have been revealed. During the research it was established, that PE's activities include a wide applicability of the acquired theoretical knowledge in practice, therefore, integrated subjects at an integrated teaching level in the preparation of common practical tasks would have clearer interdisciplinary links.

After analysing how the teaching of integrated subjects and application of the Blended learning method would increase the effectiveness of entrepreneurship education in PE, it was found that teacher cooperation should be encouraged by updating curricula, developing methodological materials and general practical tasks, involving employers and social partners, visiting real businesses or inviting business representatives to give lectures and examine practical situations.

Proposals formulated on the basis of research:

- To apply integrated subject teaching and blended - learning methods in the activities of PE.
- Update study/ training programmes by integrating subjects into activities of PE.
- To develop general methodological material and practical tasks, applying integrated subject teaching and revealing interdisciplinary links.
- To improve the teachers' competences related to the teaching of integrated subjects and the application of the blended learning method in the study / teaching process.
- To create descriptions of all tasks/ jobs integrated in PE according to the main PE processes: human resource management, sales management, purchasing management, marketing management, finance-accounting management, logistics management, organization of PE activities.
- By combining different subjects taught with the activities of PE, identify common themes and create integrated assessment tasks for students by processes, linking each process to additional one or two subjects. Students then receive 2 or 3 subject grades in one exam/ assessment.

- In educational institutions, to create a common virtual environment integrated with other subjects, which would provide methodological material, integrated tasks, a system of cooperation and assessment tools, allowing flexible management of a blended and integrated learning process to improve the quality of learning focused on the wider use of knowledge.

LITERATŪRA

1. Abarius A., Čizienė R., Druskis R., Jonuškienė J., Kalvaitienė D., Pūstelninkas R., Sakalauskaitė E. Metodinė medžiaga: Elektroninio mokymo kursų kūrimas [interaktyvus]. 2014. . [žiūrėta 2021 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą:
http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2014_E_mokymosi_kursu_kurimas.pdf1.
2. Beresnevičienė D. Profesinės ir aukštosios mokyklos problemos. Nuolatinis mokymasis vardan lygybės ir socialinio teisingumo kaip aukštojo mokslo misija// Acta Paedagogica Vilnensia. 2001, p. 175-188.
3. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Kronta, Vilnius.
4. Danilevičiūtė A., Kančialskytė A., Preidys S., Rutkauskienė D., Targamadžė A., Trinkūnas V., Ulinskaitė D. Metodinė medžiaga: Elektroninio mokymo taikymas [interaktyvus]. 2014. [žiūrėta 2021 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2014_E_mokymo_taikymas.pdf
5. Drake S., Burns R. (2010). *Meeting Standards Through Integrated Curriculum*. Association for Supervision and Curriculum Development Alexandria, Virginia USA.
6. Gaižauskienė I., Valavičienė N. (2016). *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu*. Vilnius: viešoji įmonė Registrų centras.
7. Geoff, P. (2016). *Šiuolaikinis mokymas: praktinis vadovas*. Vilnius: Tyto alba.
8. Junevičienė O. (2011) *Kaip spręsti integruotas užduotis*. Kaunas.
9. Kardelis, K. (2009). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Judex, Kaunas.
10. Kiliuvienė, D. (2002). *Integruotojo mokymo didaktiniai aspektai*. Pedagogika.
11. Moore M., Kearsley G. Distance education: a systems view of online learning. Belmont. 2012.
12. Snyder, S. (1996). *Integrate with Integrity*. Art Education.
13. Valackienė, A., Mikėnė, S. (2008). *Sociologinis tyrimas. Metodologija ir atlikimo metodika*. Technologija, Kaunas.
14. Vilkelienė A. (2006). *Integruotas ugdymas: disciplinų integralumas nūdienos kontekste*. Vilnius.
15. Vilkonis R., Targamadžė A., Borisenko I., Mušankovienė V., Petrauskienė R., Butrimė E., Kančialskytė A., Oželienė D. Metodinė medžiaga: E. mokymosi [interaktyvus]. 2013. [žiūrėta 2021 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2014_E_mokymo_metodai.pdf>

Klausimynas

Klaipėdos valstybinės kolegijos ir Vilniaus kolegijos tyrėjų komanda atlieka tyrimą „*Verslumo ugdymo imitacinėse bendrovėse efektyvumo didinimas, taikant integruotų dalykų dėstymo bei Blended – learning metodus*“, kurio tikslas atskleisti verslumo ugdymo imitacinėse bendrovėse efektyvumo didinimo galimybes, taikant integruotų dalykų dėstymo bei Blended – learning metodus. Vertindami klausimyne pateiktus teiginius, pažymėkite varnele Jums labiausiai tinkančio atsakymo variantą, o reikiamose vietose atsakymus įrašykite.

Iš anksto dėkojame už Jūsų geranoriškumą bei sugaištą laiką.

1. Pažymėkite kokioje mokymo institucijoje dirbate:

- Aukštoji mokykla Profesinė mokykla

2. Vietovė (miestas)

3. Įrašykite, kokiose studijų arba mokymo programose dirbate?

.....

4. Įrašykite, kokius dalykus dėstote/mokote, kurie galėtų būti integruoti į IB veiklą?

.....

5. Pasirinkite, kuriuo lygiu įmanoma Jūsų dėstomo/ mokomo dalyko integracija į IB veiklą?

- **Jungimo lygis**, kai kitas dalykas netiesiogiai padeda mokyti/s.
- **Koreliacijos lygis**, kai integruojami giminiškos srities dalykais.
- **Integruotas mokymo lygis**, kai pasirenkama tema apimanti visas arba daugelį disciplinų.
- **Projektinis integruoto ugdymo lygis**, kai dėstomi dalykai pasitelkiami problemai spręsti.

6. Pažymėkite, kuriems teiginiams apie integruoto mokymo privalumus pritariate, kai galvojate apie Jūsų dėstomo/ mokomo dalyko integraciją į IB veiklą? Įvertinkite kiekvieną atsakymą nuo 1 iki 5, kai 1-visiškai nepritariu, 5-visiškai pritariu.

Teiginiai	Visiškai nepritariu			Visiškai pritariu	
	1	2	3	4	5
Integracija padeda kuo efektyviau padėti studentui/mokiniui įsisavinti sudėtingą mokymo turinį.					
Integraciją skatina noras vengti dalykų dubliavimo, išsamiau ir visapusiškiau perteikti ir perimti žinias.					
Integruotas mokymas skatina dėstytojus/mokytojus kelti savo kompetenciją, nuolat atnaujinti, tobulinti mokymo turinį, domėtis naujausia literatūra ir aktualijomis.					

Taikant integruotą mokymą, ugdymo turinys tampa lankstesnis.					
Dalykų integravimas padeda greičiau įsiminti reikiamą informaciją.					
Integracija pagilina, išplečia, susieja žinias ir gebėjimus bei skatina kūrybiškumą.					
Integruotas mokymas skatina dėstytojų/ mokytojų tarpusavio ir studentų/mokinių bendradarbiavimą, ugdo komunikavimo ir komandinio darbo įgūdžius.					
Integruotos paskaitos/pamokos pajvairina ugdymo procesą, jos įdomesnės, skatinančios savarankišką mokymąsi, kelia studentų /mokinių mokymosi motyvaciją.					
Kita (įrašykite)					

7. Pažymėkite, kokiuose IB skyriuose esama ir/ar galima Jūsų dalyko integracija?

Skyriaus pavadinimas ir trumpa apžvalga	Esama integracija	Galima integracija
Personalo skyrius (priėmimo į darbą organizavimas; informacijos paieška ir atranka; susirašinėjimas su kitomis institucijomis planų ir ataskaitų rengimas; derybų, susirinkimų, pasitarimų organizavimas; darbuotojų įtraukimas į valdymą; sprendimų priėmimas; komandinio darbo organizavimas; konfliktų valdymas; darbuotojų atestavimas ir vertinimas).		
Pirkimų -pardavimų skyrius (tiekėjų paieška ir atranka; pirkimo – pardavimo sutarčių sudarymas; Pirkimo pardavimo dokumentų pildymas).		
Rinkodaros skyrius (rinkos tyrimų organizavimas; vartotojų poreikių nustatymas; konkurentų analizė; bendrovės naujo produkto kūrimas; rėmimas, kainodara; naujausių informacinių technologijų panaudojimas organizuojant pardavimus: E-parduotuvė, internetas, e –paštas; spausdintinės reklamos rengimas: katalogai, lankstinukai, skrajutės, vizitinės kortelės; pasirengimas ir dalyvavimas mugėse; mugės rezultatų analizė; dokumentų tvarkymas, ataskaitų rengimas, anketų pildymas).		
Finansų skyrius (mokesčiai ir jų paskaičiavimas; mokesčių apskaita; atlyginimų apskaita.)		

8. Įvertinkite, kurie būdai didintų verslumo įgūdžių efektyvumą IB, taikant Jūsų dėstomo/ mokomo dalyko integraciją? Įvertinkite kiekvieną atsakymą nuo 1 iki 5, kai 1-visiškai nepritariu, 5-visiškai pritariu.

Būdai	Visiškai nepritariu			Visiškai pritariu	
	1	2	3	4	5
Dėstytojų/ mokytojų tarpusavio bendradarbiavimas, atnaujinant studijų programas.					
Dėstytojų/mokytojų tarpusavio bendradarbiavimas, rengiant metodinę medžiagą ir bendras praktines užduotis.					
Darbdavių ir socialinių partnerių įtraukimas į programų atnaujinimo, metodinės medžiagos ir praktinių užduočių rengimo procesą.					
Studentų/moksleivių įtraukimas į darbdavių ir socialinių partnerių įmonių aktualių problemų sprendimus.					
Kita (įrašykite)					

9. Pažymėkite, kuriems teiginiams apie Blended – learning metodo (mišraus mokymosi metodo) privalumus pritariate. Įvertinkite kiekvieną atsakymą nuo 1 iki 5, kai 1-visiškai nepritariu, 5-visiškai pritariu.

Teiginiai	Visiškai nepritariu			Visiškai pritariu	
	1	2	3	4	5
Blended – learning metodo lankstumas (galima rinktis mokymosi vietą, laiką, kompensuoti praleistus užsiėmimus, derinti nuotolinį mokymą ir kt.).					
Didelės turinio, metodų, veiklų diferencijavimo, individualizavimo galimybės, pritaikytos interaktyviai reikšmingoje mokymosi aplinkoje.					
Derinami tradicinio mokymosi ir e-mokymosi privalumai ir eliminuojami šių mokymosi būdų trūkumai.					
Suteikiamos didesnės bendradarbiavimo galimybės iki dalyvaujamojo mokymosi imtinai. Įgalina kurti besimokančiųjų bendruomenes.					
Didinama asmeninę IB praktikanto motyvaciją ir atsakomybę už mokymosi rezultatus.					
Išplečiama mokymosi erdvė ir laikas (mokomasi ne tik mokymo institucijose). Sudarytos galimybės lengvai naudotis įvairiais mokymosi šaltiniais, kad būtų galima pritaikyti išmoktas žinias ir įgūdžius.					
Taupomas laikas ir lėšos.					
Geriau nei tradicinis mokymasis tinka tinklaveikos visuomenės Y ir Z kartoms.					
Kita (įrašykite)					

10. Įvertinkite, kokias dėstytojo/ mokytojo kompetencijas reikėtų tobulinti, siekiant tarpdalykinio integravimo bei „Blended – learning“ metodo taikymo IB? Įvertinkite kiekvieną atsakymą nuo 1 iki 5, kai 1-visiškai nepritariu, 5-visiškai pritariu.

Kompetencijos	Visiškai nepritariu			Visiškai pritariu	
	1	2	3	4	5
Kūrybiškumas					
Komandinis darbas					
Metodinės medžiagos rengimas, taikant integruotą dalykų dėstymą/mokymą.					
Tarpdalykinė integracija					
Lyderystė					
Veikla imitacinėje bendrovėje					
Blended – learning“ metodo naudojimas mokymo/studijų procese					
Bendras duomenų bazės kūrimas „Blended – learning“ metodu					
Kartų skirtumai bei jų iššūkiai					
Kita (įrašykite)					

10. Jūsų pedagoginio darbo patirtis (įrašykite)_____